

1/101

13994-39567

T.C.
BAŞBAKANLIK
Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-1068 /4107

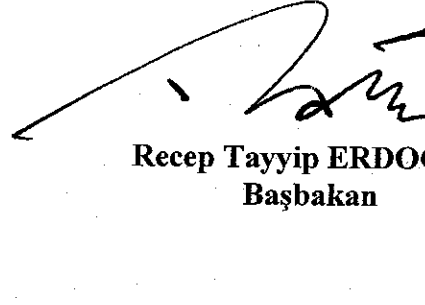
9 / 9 / 2005

Konu : Kanun Tasarısı

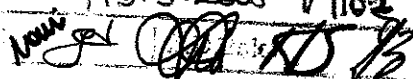
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

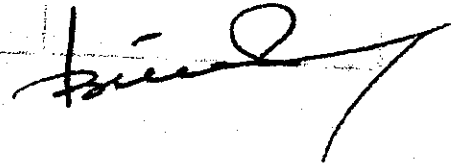
Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 12/08/2005 tarihinde kararlaştırılan "Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

EKİ :
1- Kanun Tasarısı
2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. C. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	Dişisleri
İnceleme Kom.	Adalet
Tarih	19.9.2005 / 1104
İmza	

GENEL GEREKÇE

Türkiye adına 21/1/1998 tarihinde imzalanan "Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme"nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 3/11/1999 tarihli ve 4461 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş, anılan Sözleşme 29/12/1999 tarihli ve 99/13909 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 15/2/2000 tarihli ve 23965 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve Türkiye bakımından 1/8/2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme, çocukların velâyet hakkına sahip olmayan kişilerce bir ülkeden diğerine haksız olarak götürülmesi olaylarının artması ve bu olayların yol açtığı sorunlara etkili çözümler getirilebilmesi için, uluslararası düzeyde hukukî işbirliğine duyulan ihtiyaç sonucunda hazırlanmıştır.

Sözleşme aynı zamanda, Türkiye'nin de taraf olduğu, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin, âkit devletlere çocuğun ana ve babasından onların rızası dışında ayrılmasını güvence altına almak, ana ve babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadıkça ana babanın ikisiyle de düzenli bir biçimde şahsi ilişki kurmak, bu amaçla çocuğun yasa dışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmemesi hallerine karşı tedbir almak yükümlülüğü getiren 9, 10 ve 11 inci maddelerinin uygulamaya geçirilmesi anlayışına dayanmaktadır.

Sözleşmenin 6 ncı maddesi uyarınca, Sözleşmede öngörülen yükümlülükleri yerine getirmek üzere tespit edilen Merkezî Makama, diğer yetkili makamların yardımıyla haksız olarak Türkiye'ye getirilen veya alıkonulan çocuğun bulunduğu yeri bulmak, gerekli her türlü geçici tedbirleri alarak çocuğun ve başvuruda bulunan velâyet hakkına sahip şahsın menfaatlerinin tehlikeye düşmesini önlemek, çocuğun, rıza ile mutat meskeninin bulunduğu ülkeye dönmesini veya sulh yoluyla bir çözüme ulaşılmasını sağlamak, çocuğun iadesinin sağlanması veya şahsi ilişki kurulması hakkının yerine getirilmesi için adlî veya idarî işlemleri başlatmak ve çocuğun güvenli bir şekilde iadesini sağlamak gibi görevler yüklenmiştir.

Diğer taraftan, Sözleşme uyarınca Adalet Bakanlığının üstlendiği görevler kapsamında, çocuğun iadesi veya çocukla şahsi ilişki kurulması davasının açılma usulü, taraf ehliyeti ve temsil, davanın açılacağı mahkemenin görev ve yetkisi, yargılama usulü, davaların en hızlı usullerle görülüp sonuçlandırılması, iade davasının hukukî niteliği, çocuğun bulunduğu yerin tespiti, rıza ile teslimi yararlarının korunması veya çocuğun yerinin değiştirilmemesi için alınacak idarî tedbirler gibi hususlarda iç hukukumuzda düzenleme boşluğu bulunmaktadır.

Bu çerçevede, Adalet Bakanlığının Sözleşme ile üstlendiği görev ve işlerin yasal çerçevesini oluşturmak ve bu suretle Türk hukuk mevzuatı ile uyum sağlamak amacıyla bir uygulama kanunu çıkarılmasında zaruret görülmüştür.

Bu sebeple, Türkiye'nin ahdî yükümlülük gereği olarak, özel nitelikli düzenlemeler getiren bu Sözleşmenin amacına uygun, etkin, süratli ve yeknesak bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere başta Sözleşmeye taraf Avrupa Birliği üyesi ülkeler olmak üzere, taraf devletlerin bu konuya ilişkin uygulama kanunları da göz önünde tutularak bu Tasarı hazırlanmıştır.

Tasarı ile, velâyet hakkı ihlal edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocuğun mutat meskeninin bulunduğu ülkeye iadesine veya şahsi ilişki kurma hakkının kullanılmasına dair Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile; Kanunun amacı, velâyet hakkı ihlâl edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden, diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocukların mutat meskeninin bulunduğu ülkeye iadesine, yahut şahsî ilişki kurma hakkının kullanılması hakkındaki 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik usul ve esasların düzenlenmesi olarak belirlenmiştir. Bu maddede yer alan velayet hakkı ibaresi, vesayet hakkını da kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

Madde 2- Maddede, uluslararası çocuk kaçırmanın konusu ve şahsî uygulama alanı açıklanmaktadır. Kanun, velâyet veya şahsî ilişki kurma hakkının ihlâlinden hemen önce mutat meskeninin bulunduğu Sözleşmeye taraf bir ülkeden, başka bir taraf ülkeye kaçırılan onaltı yaşını doldurmamış bütün çocuklar hakkında uygulanacaktır. Uluslararası çocuk kaçırma, çocuğun mutat meskeninin bulunduğu ülkenin kanunları uyarınca, bir kişiye, kuruma ve kuruluşa tek başına veya birlikte kullanılmak üzere tevdi edilmiş bulunan velâyet ya da şahsî ilişki kurma hakkı ihlâl edilmek suretiyle yerinin değiştirilmesi veya sınırlı bir süre için başka bir taraf ülkesinde bulunan çocuğun, bu sürenin dolmuş olmasına rağmen buna hakkı olmayan şahıs tarafından alıkonulup, mutat meskeninin bulunduğu ülkeye gönderilmemesi hallerini kapsar.

Madde 3- Madde ile; Kanunun uygulama alanı yönünden, "Merkezî Makam", "başvuru sahibi", "çocuk" "velâyet hakkı", "şahsî ilişki kurma hakkı", "Sözleşme" "Genel Müdürlük", "uzmanlar" ve "mahkeme" kavramları tanımlanmaktadır.

Madde 4- Bu madde, Sözleşmenin, hızlı ve etkin bir şekilde uygulanmasının sağlanması için taraf ülkelerde uluslararası irtibatı sağlayacak olan merkezî makamların kurulmasını öngören 6 ncı maddesine istinaden düzenlenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, Merkezî Makamın, başvuruda bulunan kişi adına çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasını sağlamak amacıyla idarî ve adlî işlemleri yapmaya yetkili olacağı öngörülmektedir.

Madde 5- Madde, Sözleşmenin 7 nci maddesi ile ilgili olup, Merkezî Makamın görevlerini saymaktadır. Buna göre, Merkezî Makam, bu Kanun kapsamında, mahallî Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile, çocuğun bulunduğu yerin tespiti ile menfaatlerinin korunması için gerekli tedbirleri almak, çocuğun kendisini kaçırmış olan şahsın rızası ile iadesi yahut sulh yoluyla bir çözüme ulaşılması için tüm tedbirlerin alınmasını sağlamak, eğer bu mümkün değilse, çocuğun iade edilip edilmeyeceği veya şahsî ilişki hakkının kullanılması konusunda bir karar verilmek üzere yetkili mahkemede dava açmak yükümlülüğüne sahip olacaktır.

Maddede, Merkezî Makamın görevlerini duruma göre doğrudan doğruya ya da diğer yetkili makamların yardımıyla yerine getireceği belirtilmektedir. Bu çerçevede Merkezî Makam, kaçırılmış olan çocuğun bulunduğu yerin tespit edilmesi için, ilgili idarî makamlardan gerekli tedbirlerin alınmasını isteyebilecektir.

Madde 6- Maddede, mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde görevli ve yetkili mahkemeler gösterilmiştir. Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler aile hukuku kapsamında değerlendirilerek, görevli mahkeme 4787 sayılı Kanunun 2 nci maddesi uyarınca belirlenmiş, yetki yönünden de, iade veya şahsî ilişki kurulması hakkında başvuru yapıldığı sırada çocuğun halen oturduğu yer veya eğer çocuk 10 uncu maddeye göre koruma altına alınmışsa, bu yer mahkemelerinin, yetkili olacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 7- Madde ile çocuğun iadesine ilişkin başvuru ve dava açma usulü açıklanmış olup, maddenin birinci fıkrası uyarınca, çocuğun velâyet hakkı ihlâl edilerek yerinin değiştirildiğini veya

alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya kuruluş tarafından çocuğun mutad meskeninin bulunduğu ülkenin merkezî makamına veya Türkiye açısından Merkezî Makam olarak belirlenmiş olan Adalet Bakanlığına veya Sözleşmeye taraf diğer herhangi bir devlet merkezî makamına başvurabilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında çocuğun iadesi hakkındaki davaların Merkezî Makam adına mahallî Cumhuriyet başsavcılıklarınca açılacağı öngörülmüştür. Madde hükmü, medeni usul hukukunda, savcılara bazı hallerde tanınan özel hukuk davası açma yetkisinin özel bir kanun hükmüne dayanması gereğini yansıtmaktadır.

Madde 8- Madde, Sözleşmenin, çocuğun bulunduğu devletin merkezî makamına, çocuğun nıza ile iadesi için tüm önlemleri almak veya aldırma yükümlülüğünü öngören 11 inci maddesiyle ilgili bulunmaktadır. Aynı düzenleme, 4787 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde de yer almaktadır. Maddeyle, mahkemece bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde, esasa girmeden önce, aile içindeki karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunması özellikle çocuğun yüksek yararları bağlamında, anne ve babasıyla ilişkilerini sürdürmesi bakımından uzmanlardan da yararlanmak suretiyle çocuğun sulh yoluyla iadesi sağlanmak istenmiştir. Ancak, sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak çocuğun mutad meskeninin bulunduğu ülkeye iade edilip edilmemesi konusunda bir karar verilecektir.

Madde 9- Maddede, çocuğun iadesi hakkında davaların tâbi olacağı yargılama usulü açıklanmaktadır. Sözleşmenin taraf devletlerin adlî ve idarî makamlarına ivedilikle hareket etme yükümlülüğünü getiren 2 ve 11 inci maddeleri hükümleri dikkate alınarak, bu Kanunun uygulanmasından doğan tüm dava ve işler, 1086 sayılı Kanunda öngörülen "hızlı usul" hükümleri çerçevesinde basit yargılama usulüne göre öncelikle ve acele görülüp sonuçlandırılacaktır.

Madde 10- Madde, sözleşmenin, taraf devletlere, her türlü geçici tedbirleri alarak çocuğun yararlarının tehlikeye düşmesini önlemek yükümlülüğünü getiren 7 nci maddesinin (b) bendi hükmü uyarınca düzenlenmiştir. Maddede, çocuğun korunması amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması söz konusu olduğundan, hüküm ve sonuçları itibarıyla özel hükümlerin konulması gerekmiştir. 7/11/1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinden sadece (4) numaralı bendi hükmü çıkarılmak suretiyle aynen alınmıştır.

Uygulamada olayların niteliği ve tarafları dikkate alınarak, bu Kanundan doğan dava ve işlemlerin sonuçlanmasına kadar çocuğun kendisini kaçırma veya haksız olarak alıkoyan kişinin yanında kalması tercih edilmektedir. Ancak bu halde, çocuğun yararları tehlike altında ise mahkemece hal ve şartlara göre çocuğun görüşünü almak ve uzmanlardan rapor almak suretiyle maddede yazılı geçici tedbirlere karar verebilecektir. Madde ile "çocuğun yararları" çocuğun duygusal, bedensel ve zihinsel gelişiminin tehlikeye düşmesi, çocuğun yanında bulunduğu kişinin bu duruma çare bulamaması veya buna gücünün yetmemesi halini de kapsayacak şekilde daha geniş bir ifade tarzı kullanılmıştır.

Madde 11- Maddenin birinci fıkrasında, Sözleşme kapsamında, çocukla şahsî ilişki kurulması talebi ile bu talebin yerine getirilmesine yönelik adlî ve idarî işlemlerin, çocuğun iadesi talebi hakkındaki usul ve esaslara tabî olacağı belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, mahkemece, çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması davası sonuçlanıncaya kadar, talepte bulunanla, çocuk arasında geçici tedbir niteliğinde olmak üzere ziyaret veya şahsî ilişki kurulmasına karar verilebilir.

Madde 12- Sözleşmenin, yetkili adlî veya idarî makam tarafından çocuğun iadesine karar verilmişse bu kararda, velâyet hakkına ilişkin bir düzenlemenin yer almayacağını öngören 19 uncu maddesi ile ilgili bulunmaktadır. Burada, çocuğun iadesine karar verilmesi halinde, bu kararın hiçbir zaman velâyet hakkının iade başvurusunda bulunan kimseye ait olduğu anlamına gelmeyeceği düşüncesinden hareket edilmiş ve bu nedenle velâyet hakkına ilişkin düzenlemeleri yapmak yetkisi,

çocuğun iade edileceği devletin makamlarına bırakılmıştır. Ancak iade talebinin reddedilmesi durumunda, mahkeme çocuğun velâyeti konusunda düzenleme yapabilir. Böylece çocuğun yabancı ülkeye iade edilmemesi durumunda, velâyet hakkında sahip olmayan taraf ile çocuk arasında velâyet ilişkisinin yeniden tesis edilmesi sağlanmak istenmiştir.

Madde 13- Bu madde, Sözleşmenin 17 nci maddesindeki talepte bulunulan devlette velâyete ilişkin bir karar verilmiş olmasının bu Sözleşme hükümleri çerçevesinde çocuğun iadesi talebinin reddine gerekçe oluşturmayacağı hükmünü karşılamaktadır. Maddeyle, bir velâyet kararının başka bir haksız eylem olan kaçırma olayını bertaraf etmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Çocuğun götürüldüğü veya alıkonulduğu devlet mahkemesince bir velâyet kararı verilmiş olsa dahi, çocuğun iadesine karar verilebilecektir. Bununla birlikte, mahkeme, iade talebini değerlendirirken söz konusu velâyet kararının Sözleşmenin uygulama alanına girebilecek sebeplerini dikkate alabilir.

Madde 14- Maddeyle, Sözleşmenin 19 uncu ve Kanunun 12 nci maddeleriyle bağlantılı olarak, görülmekte olan bir iade davası sırasında velâyet davası da açılmış ise, velâyete ilişkin davanın bekletilmesi gereği kabul edilmiştir. Sözleşme ilke olarak çocuğun iade edilip edilmeyeceği konusunda bir karar verilmesini öngörmektedir. Çocuğun iadesi yönünde verilecek karar, hiçbir suretle velâyet hakkına ilişkin hüküm içermez. Ancak iade talebinin reddine karar verilmişse, mahkemece velâyet hakkına ilişkin bir karar verilebilir.

Bu bakımdan, bir iade davası sırasında, açılmış bulunan bir velâyet davasının görülmesi, Sözleşme hükümlerine aykırılık teşkil etmektedir. Bu sebeple iade davası devam ederken velâyet davası da açılmış ise velâyete ilişkin dava, iade davasının sonucuna kadar bekletilir. Dava sonucunda, çocuğun iadesine karar verilmişse artık velâyet hususu düzenlenemeyecektir. Buna karşılık iade talebinin reddine karar verilmişse, bu halde, velâyet davası ile ilgili esasa ilişkin hüküm kurulabilecektir.

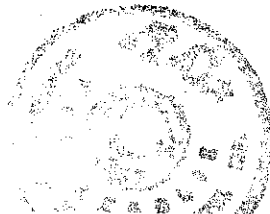
Madde 15- Madde, 14 üncü maddede işaret edilen hususlar esas alınmak suretiyle düzenlenmiştir. İade davası ile velâyet davası birleştirilmiş ise, birleştirilen davaların 1086 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinde yazılı usule göre ayrılmasına karar verilmesi ve öncelikle iade talebi hakkında süratle ve esasa ilişkin Sözleşme hükümleri de dikkate alınarak bir hüküm tesis edilmesi gerekmektedir.

Madde 16- Bu madde, Sözleşmenin taraf devletlere, ülkelerinin sınırları içinde Sözleşmenin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak üzere uygun bütün önlemleri alma yükümlülüğü ile hızlı yargılama usulüne ilişkin yükümlülükler getiren 2 ve 11 inci maddeleri göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, 1086 sayılı Kanunun 176 ncı maddesi gereğince bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerin ivedi görülmesi gereken davalardan olduğu, dolayısıyla adli tatilde de görüleceği hükmü kabul edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkra hükmünün sonucu olarak, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde 1086 sayılı Kanunun adli tatil nedeniyle sürelerin uzatılmasına ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür.

Madde 17- Maddeyle, bu Kanunun uygulanmasında çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması hakkında verilen kararlar, aile hukuku ile ilgili bulunduğundan, 1086 sayılı Kanunun 443 üncü maddesinin dördüncü fıkrası gereğince çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararların kesinleştiğinde yerine getirileceği kabul edilmiştir. Böylece kesinleşmemiş bir iade kararına dayanarak, çocuğun yabancı bir ülkeye iade edilmesinden sonra, söz konusu kararın çocuğu yanında bulunduran kişi lehine değişmesi halinde ortaya çıkabilecek sakıncalar giderilmek istenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası uyarınca, çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması hakkında kararlara karşı Merkezî Makam, başvuruda bulunan veya davalı tarafın kanun yollarına başvurabilecekleri açıklanmıştır.

Madde 18- Maddede, uluslararası nitelik taşıyan çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması hakkında ilâmların yerine getirilmesi, 2004 sayılı Kanunun hükümlerine tâbi tutulmuştur. Maddenin birinci fıkrasında 2004 sayılı Kanunun 25 inci maddesi kısmen değiştirilmek suretiyle, çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmların icra emri tebliğ edilmeksizin yerine getirilmesi uygun görülmüştür. Bu suretle çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması kararlarının Sözleşmeye uygun olarak en hızlı usullerle yerine getirilmesi ve uygulamada zaman zaman şikâyetlere sebep olan, icra emri süresi içinde çocuğun tekrar kaçırılmasının önüne geçilmesinin sağlanması istenmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, bu Kanun gereğince verilen geçici tedbir kararlarının, niteliğine göre, ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirileceği belirtilmiştir.

Madde 19- 2004 sayılı Kanunun 80 inci maddesi dikkate alınarak yazılan bu maddenin birinci fıkrasında, çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmın icrası sırasında, çocuğun yanında bulunduğu kişi bulunmaz veya hemen bulundurulması mümkün olmaz ise ilâmın gıyabında yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin ikinci fıkrası uyarınca çocuğun yanında bulunduğu kişi, çocuğun bulunabileceği yerleri göstermekle zorunlu tutulmuş ve icra müdürünün bu yerleri gerektiğinde zorla açtırma yetkisine sahip olduğu belirtilmiştir.

Madde 20- Maddede, 2004 sayılı Kanunun 81 inci maddesindeki hükmü tekrar edilmektedir. Buna göre kolluk kuvvetleri icra müdürlüğünün yazılı başvurusu üzerine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Madde 21- Madde, çocuğun korunması amacıyla düzenlenmiştir. İcra ve İflâs Kanununun, çocukların teslimine ve çocukla şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmların icrasının, icra müdürü ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagoğ, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilmesini düzenleyen 25/b maddesine yollama yapılmıştır.

Madde 22- Madde, çocukların korunması amacıyla düzenlenmiştir. Çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması hakkında bir kararın yerine getirilmesinin, çocuğun fiziksel veya duygusal yönden gelişimini ağır bir tehlike altında bırakacağına uzman tarafından tespit edilmesi durumunda, icra müdürü tarafından talep üzerine veya kendiliğinden söz konusu tehlike ortadan kalkıncaya kadar icranın erteleneceği hükme bağlanmıştır.

Madde 23- Maddede, iade veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararların icrası suretiyle çocuğun iadesi, başvuruda bulunanın veya tayin edeceği kişi yahut kurum yetkilisinin hazır bulunması şartına bağlanmıştır. Uygulamada, genellikle başvuran şahıs veya kurum yabancı ülkede bulunduğu için iade veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararın icrasında çocuğun kime teslim edileceği hususu ciddi sorun arz etmektedir. Bu hükümle, icra suretiyle çocuğun teslim edilemediği hallerde ortaya çıkan sorunların bertaraf edilmesi amaçlanmıştır.

Madde 24- Maddede, mahkemece talep üzerine veya kendiliğinden iade ya da şahsî ilişki kurulması işlemleri sonuçlanıncaya kadar çocuğun yerinin izlenmesi için hal ve şartlar da göz önünde tutularak maddede yazılı geçici tedbirlere karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Uygulamada çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması işlemleri devam ederken veya iade sürecinde, çocuğun yanında bulunduğu kişi tarafından kötü niyetli olarak adresinin değiştirilmesi, gizlenmesi hatta başka bir ülkeye kaçırılması sebebiyle çocuğun teslim edilememesi, ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Madde hükmü sorunlara çözüm getirilmesi bakımından gerekli görülmüştür.

Maddede, çocuk ve yanında bulunduğu şahsın hürriyetinin kısıtlanması söz konusu olup, böyle önemli bir konunun şartları, hüküm ve sonuçları özel hükümlerin konulmasını zorunlu kılmıştır.

Madde 25- Maddede uluslararası nitelikte çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması konusunda verilmiş bir karara aykırı olarak çocuğu gizleyen veya ilâmın icrasından sonra tekrar kaçıran taraf ile bu eylemlere iştirak edenlerin yaptırımı tâbi tutulması düzenlenmiştir.

Madde 26- Madde, 2253 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi hükmünden kısmen değiştirilmek suretiyle alınmıştır. Maddenin birinci fıkrasına göre bu Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca bir aile yanına veya paralı özel bir kurum ya da benzeri teşekküllere yerleştirilen küçüğün giderleri Devletçe ödenir. Zira, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmenin 26 ncı maddesine Devletimiz tarafından çekince konulduğundan söz konusu giderlerin ilgililerden tahsil edilmesi cihetine gidilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, haksız yere ödeme yapılmasına sebebiyet veren ilgililere karşı Devlet'in, genel hükümler uyarınca rücu hakkının saklı olduğu belirtilmiştir.

Madde 27- Bu madde Sözleşmenin 26 ncı maddesinin, "Her merkezî makamın Sözleşmeyi uygularken kendi masraflarını karşılar" hükmü dikkate alınarak düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerin harca tâbi olmadığı, yargılama masraflarının ise kovuşturma ödeneğinden karşılanacağı, bununla birlikte 1086 sayılı Kanundaki genel kurala uygun olarak, yargılama masraflarının davayı kaybedene yükletileceği belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrası, Türkiye'nin Sözleşmenin 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasına, kanunî danışman ve müşavirlerin katılımından doğan masraflar ile çocuğun iadesi sebebiyle doğan masrafları üstlenmeyeceği şeklinde koymuş olduğu çekince hükmünü karşılamaktadır.

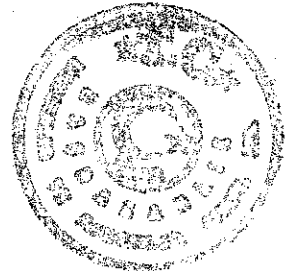
Madde 28- Madde, Sözleşmenin, taraf bir devletin vatandaşları ile bu devlette mutat meskeni bulunan şahısların Sözleşmenin uygulanması ile ilgili bütün konularda, diğer taraf devlette, bu devletin vatandaşları ile aynı şartlarla adli yardıma hak kazanacaklarını öngören 25 inci maddesi hükmü göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Madde uyarınca başvuruda bulunan, Türk hukukunun öngördüğü usul ve şartlarda adli yardımdan yararlanma hakkına sahiptir.

Madde 29- Bu Kanunda hüküm bulunmayan konularda, Türk Medeni Kanununun aile hukukuna ilişkin hükümleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ve İcra ve İflâs Kanunu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Geçici Madde 1- Madde, Sözleşmenin 35 inci maddesinin birinci fıkrası hükmüyle ilgili bulunmaktadır. Sözleşme ancak ilgili devletler açısından yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen çocuğun kaçırılması veya haksız olarak alıkonulması hallerinde uygulama alanı bulabilecektir. Buna göre, çocuğun kaçırılmadan ve haksız olarak alıkonulmadan önce mutat meskeninin bulunduğu devlet yahut çocuğun kaçırıldığı ya da haksız olarak alıkonulduğu devlet bu fiillerin gerçekleştiği sırada Sözleşmeye taraf değilse bu Sözleşme hükümleri uygulanmaz. Sözleşme Türkiye yönünden 1/8/2000 tarihinde yürürlüğe girdiği cihetle maddede, bu Kanun hükümlerinin 1/8/2000 tarihinden sonra meydana gelen bu Kanun kapsamındaki dava ve işler hakkında uygulanacağı vurgulanmıştır.

Madde 30- Yürürlük maddesidir.

Madde 31- Yürütme maddesidir.

ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKÎ VEÇHELERİNE DAİR KANUN TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu Kanunun amacı; velâyet hakkı ihlâl edilerek Sözleşmeye taraf bir ülkeden diğer bir taraf ülkeye götürülen veya alıkonulan çocuğun mutat meskeninin bulunduğu ülkeye iadesine veya şahsî ilişki kurma hakkının kullanılmasına dair 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmenin uygulanmasını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Kanun, bir kişiye veya bir kuruma tek başına veya birlikte kullanılmak üzere tevdi edilmiş bulunan ve yer değiştirmenin veya alıkonulmanın gerçekleştiği sırada fiilen kullanılmakta olan velâyet veya şahsî ilişki kurulması haklarının ihlâlinden hemen önce mutat meskeninin bulunduğu taraf ülkelerden birinde bulunan çocuklara uygulanır.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- a) Merkezî Makam: Adalet Bakanlığını,
 - b) Başvuru sahibi: Bu Kanun kapsamında çocuğun yeri değiştirilmeden veya alıkonulmadan önce bakım, gözetim ve koruma veya şahsî ilişki kurma hakkını fiilen kullanan gerçek kişi ile kurum ve kuruluşları,
 - c) Çocuk: Onaltı yaşını tamamlamamış kişileri,
 - d) Velâyet hakkı: Çocuğun bakım, gözetim ve koruma ile meskenini tayin etme hakkını,
 - e) Şahsî ilişki kurma hakkı: Çocuğun belirli bir süre mutat meskeninin bulunduğu yerden başka bir yere götürülmesi hakkını,
 - f) Sözleşme: 25/10/1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmeyi,
 - g) Genel Müdürlük: Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünü,
 - h) Uzmanlar: Sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagoğ gibi meslek mensuplarını,
 - ı) Mahkeme: Aile mahkemesini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezî Makamın Alacağı Tedbirler

Merkezî Makam

Madde 4- (1) Sözleşmenin öngördüğü yükümlülükler Merkezî Makam tarafından, mahallî Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığı ile yerine getirilir.

(2) Merkezî Makam, başvuruda bulunan adına çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulmasını sağlamak amacıyla idarî ve adlî işlemleri yapmaya yetkilidir.

Merkezî Makamın görevleri

Madde 5- (1) Merkezî Makam, mahallî Cumhuriyet başsavcılığı aracılığı ile;

- a) Sözleşme kapsamında çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulma hakkının kullanılması konusunda bir başvurunun yapılmasını müteakip çocuğun bulunduğu yerin tespiti ile menfaatlerinin korunması için kolluk ve diğer yetkili makamları görevlendirmek de dahil olmak üzere gerekli bütün tedbirleri alır.

b) Çocuğun, kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözüme ulaştırılmasını teminen gerekli bütün tedbirlerin alınmasını sağlar.

c) Çocuğun kendisini kaçırmış olan kişinin rızası ile iadesi veya taraflar arasında sulh yoluyla bir çözümün bulunması mümkün değilse, çocuğun iade edilip edilmeyeceği veya şahsî ilişki hakkının kullanılması konusunda bir karar verilmek üzere yetkili mahkemeye dava açar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Usul Hükümleri

Görev ve yetki

Madde 6- (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde görevli mahkeme aile mahkemesidir. Aile mahkemesi bulunmayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlerde 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(2) İade veya şahsî ilişki kurulması hakkında başvuru yapıldığı sırada çocuğun halen oturduğu veya 10 uncu maddeye göre koruma altına alındığı yer mahkemeleri yetkilidir.

Başvuru usulü

Madde 7- (1) Çocuğun, velâyet hakkı ihlal edilerek yerinin haksız olarak değiştirildiğini veya alıkonulduğunu ileri süren kişi, kurum veya kuruluş, çocuğun geri dönmesini sağlamak için çocuğun mutad meskeninin bulunduğu merkezî makama veya Merkezî Makama veya Sözleşmeye taraf diğer herhangi bir devlet merkezî makamına başvurabilir.

(2) Çocuğun iadesi hakkındaki davalar, Merkezî Makam adına mahallî Cumhuriyet başsavcılığınca açılır.

(3) Davanameye yabancı merkezî makam veya başvuruda bulunan veyahut çocuğu yanında bulunduran kişi tarafından ibraz edilen belgeler eklenir. Bu Kanunun uygulanmasında merkezî makam tarafından gönderilen belgelerin tasdiki aranmaz.

(4) Mahkeme çocuğun iadesi veya şahsî ilişki kurulması talebinin değerlendirilmesine esas olmak üzere, gerekli gördüğü tüm bilgi ve belgelerin ibrazını isteyebilir.

Sulh yoluyla çözüm

Madde 8- (1) Mahkeme, bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde esasa girmeden önce, çocuğun iadesini uzmanlardan da yararlanarak sulh yoluyla teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

Yargılama usulü

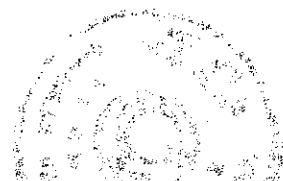
Madde 9- (1) Çocuğun iadesine dair davaname, duruşma günü ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan tüm dava ve işler basit yargılama usulüne göre öncelikle ve acele görülür.

Geçici koruma tedbirleri

Madde 10- (1) Mahkeme, talep üzerine veya re'sen çocuğun yüksek yararının tehlikeye düşmesini önlemek için, dava sonuna kadar aşağıda belirtilen geçici tedbirlere, gerektiğinde çocuğun görüşünü ve uzmanlardan rapor almak suretiyle karar verebilir:

- Bakım ve gözetimi üzerine alan akrabalarından birine teslim,
- Bakım ve gözetimi üzerine alan güvenilir bir aile yanına yerleştirme,
- Çocuk bakımı ve yetiştirme veya benzeri resmî yahut özel kurumlara yerleştirme,
- Resmî veya özel bir hastaneye veya tedavi evine yahut eğitimi güç çocuklara mahsus kurumlara yerleştirme.

Şahsî ilişki kurulması

Madde 11- (1) Şahsî ilişki kurma hakkının korunması veya tesisi talebi ile bu talep üzerine yürütülecek adlî ve idarî işlemler, çocuğun iadesi talebi hakkındaki usul ve esaslara tâbidir.

(2) Çocuğun iadesi veya çocukla şahsî ilişki kurulması davasının neticelenmesine kadar, mahkemece başvuruda bulunan ile çocuk arasında geçici olarak şahsî ilişki kurulması kararı verilebilir.

İade davasında velâyet

Madde 12- (1) Çocuğun iadesi konusunda bir karar verilmiş ise, bu hükümde ayrıca velâyete ilişkin karar verilmez. Ancak, çocuğun iadesi talebinin reddine karar verilmesi halinde, velâyet hakkına dair bir karar verilebilir.

Velâyet kararının iade davasına etkisi

Madde 13- (1) Çocuğun iadesi başvurusunun yapılmasından sonra verilmiş bir velâyet kararı, bu Kanun hükümleri çerçevesinde çocuğun iadesi talebinin reddine gerekçe oluşturmaz.

Bekletici mesele

Madde 14- (1) Görülmekte olan bir iade davası sırasında velâyet davası da açılmış ise, velâyete ilişkin dava bekletilir.

Davaların ayrılması

Madde 15- (1) İade davası ile velâyet davası birleştirilmiş ise birleştirilen davalar tefrik edilerek öncelikle iade davası görülüp sonuçlandırılır.

Adlî tatil

Madde 16- (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler adlî tatilde de görülür.

(2) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işlerde, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun adlî tatil nedeni ile sürelerin uzatılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Kararın kesinleşmesi

Madde 17- (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararlar kesinleştiğinde yerine getirilir.

(2) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulması hakkındaki kararlara karşı Merkezî Makam, başvuruda bulunan veya davalı tarafından kanun yoluna başvurulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kararların Yerine Getirilmesi

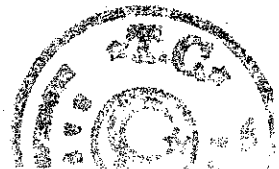
Kararın yerine getirilmesi

Madde 18- (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmlar, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun ilgili hükümlerine göre çocuğun bulunduğu yerdeki icra müdürlüğünce İcra ve İflâs Kanununun 25 inci maddesinde yazılı şekilde bir icra emri tebliğ etmeksizin yerine getirilir.

(2) Bu Kanun gereğince verilen geçici tedbir kararları Cumhuriyet başsavcılığınca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirilir.

İcra müdürlüğünün yetkisi

Madde 19- (1) Çocuğun iadesi ve şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmın icrası sırasında, çocuğu yanında alıkoyan kişi bulunmaz veya hemen bulundurulması mümkün olmazsa ilâmın yerine getirilmesi yokuğunda yapılır.

(2) Çocuğu alkoyan kişi icra müdürlüğünün isteği halinde, çocuğun bulunabileceği yerleri derhal göstermek zorundadır. Bu yerler gerektiğinde zorla açtırılır.

Kolluk kuvvetlerinin görevleri

Madde 20- (1) Zor kullanma hususunda bütün kolluk kuvvetleri icra müdürlüğünün yazılı başvurusu üzerine kendisine yardım etmek ve emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür.

Koruma tedbirlerinin yerine getirilmesi

Madde 21- (1) Çocuk hakkında alınacak her türlü koruma tedbirleri sırasında, fiziksel ve zihinsel yönden zarar görmemesi için 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 25/b maddesinde öngörülen hükümler uygulanır.

İcranın ertelenmesi

Madde 22- (1) İlâmın yerine getirilmesinin, çocuğun fiziksel ve duygusal yönden gelişimini ağır bir tehlike altında bırakacağına uzman tarafından tespit edilmesi durumunda, icra müdürü tarafından, talep üzerine veya re'sen söz konusu tehlike ortadan kalkıncaya kadar icra ertelenir.

Çocuğun iadesi

Madde 23- (1) İade veya şahsî ilişki kurulmasına dair kararların icrası suretiyle çocuğun teslimi ancak başvuruda bulunanın veya tayin edeceği bir kişi yahut kurum yetkilisinin huzurunda yerine getirilir.

Çocuğun yerinin değiştirilmemesi

Madde 24- (1) Mahkemece, talep üzerine veya re'sen iade ya da şahsî ilişki kurulması işlemleri sonuçlanıncaya kadar çocuğun yerinin takibi için aşağıdaki geçici tedbirlerden birine ya da birden fazlasına karar verilebilir:

- a) Çocuğun yurt dışına çıkışının geçici olarak durdurulması,
- b) Çocuk adına pasaport alınması veya yenilenmesi işlemlerinin durdurulması,
- c) Çocuğun okul, muhtarlık veya nüfus kayıtlarının alınması veya değiştirilmesi işlemlerinin durdurulması,
- d) Çocuğun yanında bulunduğu kişinin çocukla birlikte, düzenli olarak, bulunduğu yerdeki yetkili kolluk kuvvetlerine görünmesi,
- e) Pasaport veya kimlik kayıtlarına dava süresince el konulması,
- f) Çocuğun tayin edilen sürelerde yetkili makamlarca kontrol edilmesi,
- g) Bu maksatla öngörülen diğer her türlü tedbirler.

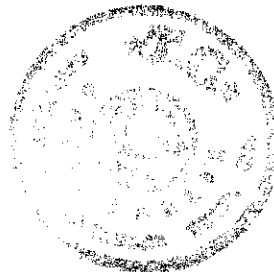
Cezaî yaptırım

Madde 25- (1) Çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası sırasında çocuğu gizleyen veya ilâmın icrasından sonra tekrar kaçırarak taraf ile bu fiillere iştirak edenler ve bu Kanuna göre yapılan tebliğ, tedbir ve emirlere uymayanlar, lehine hüküm verilmiş kimsenin şikayeti üzerine 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 341 inci maddesi uyarınca cezalandırılır.

Çocuğun giderleri

Madde 26- (1) Bir aile yanına veya paralı özel bir kurum ya da benzeri teşekküllere yerleştirilen küçüğün giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek bu meblağ mahkemece verilecek bir kararla tespit edilir.

(2) Haksız yere ödeme yapılmasına sebebiyet veren ilgililere karşı Devletin, genel hükümler uyarınca rüçü hakkı saklıdır.

Yargılama masrafları

Madde 27- (1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan dava ve işler harca tâbi değildir. Yargılama masrafları kovuşturma ödeneğinden karşılanır. Bununla birlikte yargılama masrafları davayı kaybedene yükletilir.

(2) Şu kadar ki; başvuruda bulunan adına bir avukat veya müşavirin katılımından doğan masraflar ile çocuğun iadesi sebebiyle doğan masraflar kovuşturma ödeneğinden karşılanmaz.

Adli yardım

Madde 28- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, başvuruda bulunan adli yardımdan yararlanabilir.

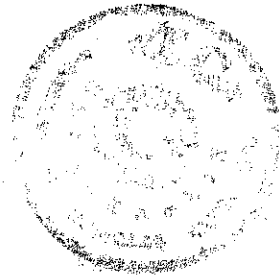
BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

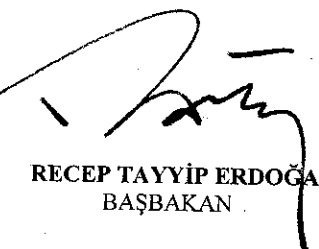
Usul hükümleri

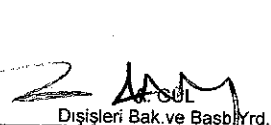

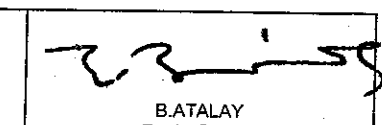
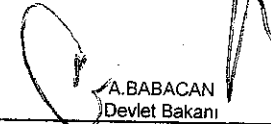

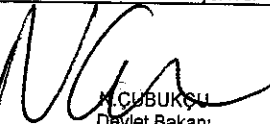
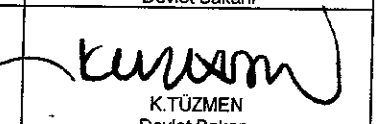

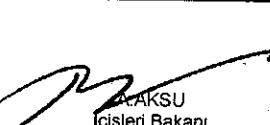
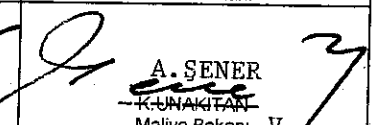

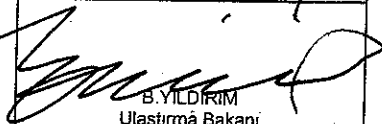

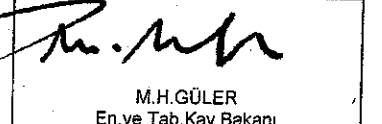

Madde 29- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde; 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin hükümleri ile 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 9/1/2001 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 1- (1) Bu Kanun hükümleri 1/8/2000 tarihinden sonra meydana gelen bu Kanun kapsamındaki dava ve işler hakkında da uygulanır.

Yürürlük**Madde 30** - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.**Yürütme****Madde 31** - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

RECEP TAYYİP ERDOĞAN
BAŞBAKAN

 A.ŞAHİN Devlet Bak.ve Başb.Yrd.	 A.ŞENER Devlet Bak.ve Başb.Yrd.	 M.A.ŞAHİN Devlet Bak.ve Başb.Yrd.	 B.ATALAY Devlet Bakanı
 A.BABACAN Devlet Bakanı	 M.AYDIN Devlet Bakanı	 N.ÇUBUKÇU Devlet Bakanı	 K.TÜZMEN Devlet Bakanı
 C.ÇİÇEK - Adalet Bakanı	 M.V.GÖNÜL Milli Savunma Bakanı	 A.AKSU İçişleri Bakanı	 A.ŞENER K. UNAKITAN Maliye Bakanı V.
 H.ÇELİK Milli Eğitim Bakanı	 F.N.ÖZAK Bayındırlık ve İskan Bakanı	 R.AKPAĞ Sağlık Bakanı	 B.YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
 M.M.EKER Tarım ve Köylüleri Bakanı	 M.BAŞESGİOĞLU Çalışma ve Sos.Göv. Bakanı	 A.COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M.H.GÜLER En.ve Tab.Kay. Bakanı
 A.RIÇ Kültür ve Turizm Bakanı	 O.PEPE Çevre ve Orman Bakanı		